

رونمایی سند تحول موسیقی در رسانه ملی

گردهمایی اهالی شعر و موسیقی رسانه ملی ۱۹ تا ۲۱ آبان با حضور وحید جلیلی قائم مقام فرهنگی رئیس سازمان در امور فرهنگی، مسلم رحیمی قائم مقام معاون امور استان ها، محمدباقر یافزاراده مدیرکل صداوسیما‌ی مرکز گیلان و اهالی شعر و موسیقی از ۳۳ استان کشور در زیباییاکنار برگزار شد. برنامه گردهمایی شاعران و موسیقیدانان به میزبانی رسانه ملی تلاش کرد فضایی را برای تبادل نظر و ارتباط فراینده میان

گفت‌وگوی «جام جم» با محمدعلی مرآتی، دبیر پانزدهمین جشنواره موسیقی نواحی

وحدت ملی با «موسیقی نواحی»

آغاز جشنواره پانزدهم با شعار «ایران فرهنگی؛ سنت های قومی در گفتمان های موسیقایی جهان اسلام»

یگانه شیخی گروه فرهنگی

رخدادها در عرصه موسیقی ایران است. جایی که رنگین‌کمانی از موسیقی‌های مناطق مختلف ایران، دور هم جمع می‌شوند و هرکدام سازهای مناطق خودشان را کوک می‌کنند. این جشنواره که از روز نخست شکل‌گیری در استان کرمان برگزار شده، اکنون به پانزدهمین گام خود رسیده‌است. پانزدهمین جشنواره موسیقی نواحی با برخی تغییرات در حال برگزاری است. نخستین و اصلی‌ترین تغییر در این جشنواره، محل برگزاری آن است. طبق تفاهم‌نامه‌ای که معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با استان کرمان داشت، می‌بایست این دوره از جشنواره و البته چند دوره دیگر هم در کرمان برگزار می‌شد و حتی دبیرخانه دائمی این جشنواره در استان کرمان هم تأسیس شد. اما مسئولان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تصمیم گرفتند مکان برگزاری پانزدهمین جشنواره موسیقی نواحی از استان کرمان به استان گلستان و شهر گرگان تغییر کند. متولی برگزاری جشنواره در سال‌های گذشته همیشه انجمن موسیقی ایران بوده است. مدیریتامثل انجمن موسیقی ایران در تابستان امسال تغییر کرد و امیرعباس ستایشگر سکان هدایت این انجمن را در دست گرفت. دبیر پانزدهمین جشنواره موسیقی نواحی هم محمدعلی مرآتی است. مباحث مربوط به متوالی جشنواره و انتخاب گروه‌ها تحت نظر مرآتی انجام شده است. جشنواره امسال با شعار «ایران فرهنگی؛ سنت‌های قومی در گفتمان‌های موسیقایی جهان اسلام» برگزار می‌شود. برای اطلاع از جزئیات جشنواره امسال، سراغ محمدعلی مرآتی رفقتیم. حاصل این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

۱۹ پانزدهمین جشنواره موسیقی نواحی ایران، با عنوانی خاص برگزار می‌شود. عنوانی که هم ایران فرهنگی و هم گفتمان موسیقایی جهان اسلام را در برمی‌گیرد. هدف‌تان از برگزیدن این عنوان برای جشنواره امسال چیست؟

عنوان جشنواره امسال؛ ایران فرهنگی، سنت‌های قومی در گفتمان‌های موسیقایی جهان اسلام است که از نظر من یک ضرورت فرهنگ موسیقایی است و ما را به تاریخ و فرهنگ مان وابسته می‌کند. تاریخ و فرهنگی که در گستره ایران فرهنگی است و بیشتر مربوط به کشورهای شرق ایران است.

از طرفی خود این موضوع فرصتی است تا این سنت‌های قومی که در ایران رنگ‌آمیزی متفاوتی دارند و با کشورهای اطراف هم در تماس هستند با وحدت موسیقایی و دوستی و صلحی که بین فرهنگ‌ها برقرار است بدون مرزهای سیاسی در یک پیمان دوستی و فرهنگی، زیر چتر بزرگی به اسم چتر جهان اسلام در این جشنواره ظهور پیدا کنند. پس ما دو کلید واژه اساسی داریم؛ یکی ایران فرهنگی که ما را به تاریخ و گذشته‌مان که در صلح و دوستی بوده سوق می‌دهد؛ صلح و دوستی که بی‌نیاز از هرگونه برتری جویی کشوری نیست به

کتاب

خاطرات خواننده سرود «آمریکا، آمریکا...» در یک کتاب

کتاب «خاطرات اسفندیار قره‌باغی؛ متولد بهمن» به تحقیق و تدوین روح... آقای راضی‌به عنوان یکی از آثار چاپ شده در سال ۱۴۰۱ از سوی دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی در حوزه تاریخ شفاهی این دفتر است.

در خلاصه این کتاب به نقل از اسفندیار قره‌باغی آمده‌است: یک روز که در ساختمان رادیو در میدان ارک بودم، آقای راضی‌آمد به اتاقم و موضوع ساخت سرود «آمریکا ننگ به نیرنگ تو» را با من در میان گذاشت. چون فرصت زیادی هم نداشتیم، همان لحظه به اتفاق آقای راضی برای ضبط به استودیو رفتم. قره‌باغی اول بهمن ۱۳۲۰ در کوچه قره‌باغی‌های تبریز به دنیا آمد و دارای مدرک معادل دکترای آواز کلاسیک (درجه یک هنری) از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است. قره‌باغی پس از انقلاب اسلامی، در زمینه سرودهایی با مضمون جنگ فعال شد و در مدت هشت سال جنگ، بیش از ۸۰۰ سرود ساخت و در ایفای سلو و گروه کر آنها نقش مهمی داشت. چاپ دوم کتاب خاطرات اسفندیار قره‌باغی؛ متولد بهمن به زودی توزیع می‌شود.

کشوری دیگر بوده است.

دومین کلیدواژه اصلی ما چتر فرهنگی جهان اسلام است که با عث تنوع موسیقایی زیادی شده است.

۱۹ آیا براساس عنوانی که برای جشنواره انتخاب کرده‌اید، در نقاط مختلف ایران، موسیقی خاصی با این مفهوم وجود دارد؟

قطعا همین طور است. تنوع اقوامی که در ایران داریم، نشأت‌گرفته از فرهنگ موسیقایی ایران فرهنگی است که در تاریخ گذشته ایران نهفته است. موسیقی جهان اسلام به نوعی در تکمیل و تکامل این رنگ‌آمیزی نقش مهمی داشته است.

در این منطقه با حوزه بزرگ ایرانی، عربی، ترکی مواجهیم که هر کدام از اینها، با زیرمجموعه‌های زیادی مثل حلقه‌های یک زنجیر به اقوام مختلف متصل‌اند که این قاعده از خود ایران و تنوع قومی‌اش، نشأت گرفته است.

۱۹ گروه‌های حاضر در جشنواره به چه صورتی انتخاب شده‌اند.

ما فراخوان جشنواره را براساس موضوع جشنواره و ایران فرهنگی منتشر کردیم. در این چند سال و در جشنواره سعی کرده‌ایم رصد خلاقانه سنت‌های موسیقی در ایران و کشورهای اطراف را مدنظر

صاحبان تولید شعر و موسیقی و رسانه ملی فراهم کند. در این مراسم ضمن قدردانی از پیشکسوتان موسیقی گیلان، از ابودر روحی خواننده، سیدمهدی بنی‌هاشمی لنگرودی، شاعر و حجت‌الاسلام سعید نعیمی، تهیه‌کننده نماهنگ «سلام فرمانده» نیز قدردانی شد. علیرضا قزوئه مدیر دفتر شعر، موسیقی و سرود سازمان صداوسیما در این مراسم تولید بیش از ۳۰۰ قطعه شعر از شاعران حاضر در جشنواره را یکی از

مهم‌ترین دستاوردهای این گردهمایی دانست و گفت: این آثار به مرور روی آنتن شبکه یک سیما خواهدرفت و مخاطب با فضای متفاوتی از شعر روبه رو می‌شود. مدیر دفتر موسیقی صداوسیما افزود: به زودی با حضور رئیس سازمان صداوسیما سند تحول موسیقی در رسانه ملی به طور جامع رونمایی خواهدشد و با چشم‌انداز مثبتی که به این موضوع شده، رو به افق روشنی در عرصه شعر و موسیقی گام خواهیم برداشت.

تصویر

و هوای مخاطبان به ذائقه شنیداری‌شان بستگی دارد. شاید به‌دلیل تربیت شنیداری که داشته‌اند، برخی از این موسیقی‌ها را شناساند. به‌نظرم در این چتری که ما به‌عنوان ایران فرهنگی داریم؛ شاید برای مخاطبان این جذابیت ایجاد شود که ارتباط بین اقوام مختلف ایرانی به چه شکلی است. ما در یک بخش فراموسیقایی یک رابطه فرامنطقه‌ای را برای مخاطب ترسیم می‌کنیم.

۱۹ نگاه‌تان به موسیقی نواحی سنتی و موزه‌ای است یا به جریان داشتن این موسیقی در میان جامعه و پویابودن آن اعتقاد دارید؟

ساز و کار جشنواره نگاه سنتی ایستا ندارد. ما دو کلیدواژه مهم داریم که آنها را دوباره معنا می‌کنیم؛ اول این‌که سنت یک چیز ایستا نیست. کلیدواژه اول ما سنت است که مرتب در حال تغییر است و این تغییر بدون دخالت ما رخ می‌دهد.

کلیدواژه دوم ما بحث اصالت است که باز هم در پژوهش‌های اخیر معنای دقیق «پژوهش» را پیدا نکرده بود. کلیدواژه اصلی اصالت برای زبان فارسی همان نبوغ است؛ یعنی چیزی که برای موزیسین مهم است و من به‌عنوان دبیر جشنواره موسیقی نواحی آن را بی‌می‌گیرم؛ این‌که در هر قومی نخبه‌هایی هستند که با نبوغ خیلی بالایی که دارند در یک قسمت زیبایی‌شناسی قومی انتخاب می‌شوند. همین افراد هستند که تغییرات ملموس و خلاقانه را در موسیقی آن قوم شکل می‌دهند. بنابراین اصالت برای ما با نبوغ یک استاد خیلی بزرگ در فرهنگی خاص برابری می‌کند. این استاد است که صلاح می‌بیند چه چیزی براساس متن و فضای موسیقایی باید تغییر کند.

۱۹ پس سنت و اصالت دو اصل اساسی به‌عنوان نیرو محرکه این جشنواره هستند.

تلاش کرده‌ایم نگاه موزه‌ای گذشته به موسیقی ایرانی را کنار بگذاریم. این نگاه موزه‌ای سعی می‌کرد هیچ چیزی تغییر نکند و موسیقی را همان‌گونه که قبلا بوده، باقی بگذارد. یعنی تاثیرات و وابستگی موسیقی به دنیای امروز را می‌گرفتند.

ما اما سعی کرده‌ایم با تمرکز بر فرهنگ‌های مختلف، نایفه‌های هر فرهنگ را شناسایی کنیم.

نکته مهم این است که ما قضاوت و داوری در این انتخاب‌ها نداریم؛ چون جشنواره غیررقابتی است و تجلی حضوری است از این بزرگان در پهنه ایران زمین در این جشنواره کوچک. وسع جشنواره هم در حدی نیست که بتوانیم در هر دوره میزبان همه بزرگان موسیقی مناطق مختلف ایران باشیم.

۱۹ اجراهای حاضر در این دوره از جشنواره، قابلیت این را دارد که به‌صورت کنسرت عمومی و خارج از چارچوب جشنواره در طول سال روی صحنه برود؟

بحث مخاطب و کنسرت متر و معیار ثابتی ندارد. از نظر من چنین چیزی امکان‌پذیر است ولی موسیقی اقوام، مخاطبان خاص و سالن مخصوص خودش را می‌خواهد. شنوندگانی می‌خواهد که از قبل پیش‌زمینه‌های علمی و فرهنگی داشته باشند.

فکر می‌کنم باید این بخش از موسیقی را از موسیقی‌های پاپ جداکنیم. موسیقی اقوام، مخاطب خاص خودش را دارد؛ به‌دلیل این‌که زبان موسیقی هر قومی برای مردمان همان قوم و همان فرهنگ قابل درک‌تر است. زبان فارسی قابل مقایسه است با موسیقی ایران که در تکت‌ک واژه‌های اقوام مختلف ریشه دارد؛ بنابراین هم اقوام این رابطه متقابل را باتکت‌ک افراد ایرانی دارند و هم انسان‌های مدرن در دنیا امروز با گوش‌ها و زبان‌های محلی خودشان رابطه‌های پنهانی دارند. رابطه بین شهری و قومی را رابطه اندام‌وار و ژنتیک می‌نامیم. یعنی نمی‌توانیم کدام یک از دیگری تاثیر بیشتری گرفته است. ولی گ و ریشه‌های وراثت در گفتار و ذائقه‌های شنیداری دنبال کنیم.

حضور اقوام ایرانی در یک رویداد هنری با نگاه به وحدت ملی

جشنواره، اولین بارشان است که در این جشنواره به اجرامی پردازند.

بنابراین تلاش کرده‌ایم که تناسب و تعادل بین پیشکسوتان و نسل‌های دیگر را رعایت کنیم.

مخاطبی که به دیدن اجراهای جشنواره موسیقی نواحی می‌آید، با چه حال و هوایی از موسیقی مواجه می‌شود.

از نظر اتنوموزیکولوژی اگر بخواهم بگویم؛ موسیقی نواحی مختلف ایران زبان مشترکی ندارند، یعنی موسیقی بلوچ را یک بلوچ بیشتر می‌تواند بفهمد و درک کند. از سال گذشته کلیدواژه‌ای را بین

موسیقی اقوام پیگیری می‌کنیم که در عین تنوعی که در موسیقی نواحی هست و چند زبانی که در میان اهالی موسیقی نواحی مختلف ایران وجود دارد، ما وحدت ملی را دنبال می‌کنیم. این فرهنگ‌ها با تنوع زبانی در کنار هم زندگی می‌کنند و موسیقی‌شان هم روی هم تاثیر می‌گذارد. حال

نکته

جشنواره موسیقی نواحی به کرمان برمی‌گردد!؟

موسیقی نواحی در کرمان، محمود شالویی که آن زمان سرپرست معاونت هنری وزارت ارشاد بود، تفاهم‌نامه‌ای را با استاندار کرمان امضا و دبیرخانه دائمی جشنواره موسیقی نواحی را به این استان واگذار کرد. امسال اما ماجرا به‌گونه‌ای دیگر رقم خورد. گویی دست تقدیر می‌خواست این جشنواره را از کرمان بگیرد و گرفت. در حالی‌که همگان منتظر بودند تا پانزدهمین جشنواره موسیقی نواحی مثل سال‌های گذشته در کرمان برگزار شود، ناگهان اعلام شد که این رویداد، امسال در استان گلستان برگزار خواهد شد و از روز گذشته سازهای این جشنواره در گرگان به صدا در آمد. در این‌که کرمانی‌ها برای برگزاری این رویداد ملی زحمات زیادی کشیده‌اند، شکی نیست اما باید دید این جشنواره دوباره به این استان بازمی‌گردد یا نه؟

دونار تبری ثبت

جهانی می‌شود

جلال محمدی نوازنده و پژوهشگر موسیقی مازندران از تلاش برای ثبت جهانی دوات تبری در فهرست جهانی یونسکو خبر داد. سرپرست گروه موسیقی «آوای تبری» مازندران و دوستانش بیش از ۳۵۰۰ امضا در قالب یک کارزار و ارسال آن به وزارت میراث فرهنگی و گردشگری جمع کرده‌اند تا بتوانند در صورت تکمیل مدارک و تایید مراجع ذی‌ربط در این زمینه، دوات تبری را سال ۲۰۲۴ در فهرست جهانی یونسکو به ثبت برسانند.

کویونکر با اسکن کنید

موسیقی

علی رهبری و ادامه اجراهایش

در مارینسکی سنت پترزبورگ

چندی پیش علی رهبری به عنوان رهبر دائم مهمان مجموعه مارینسکی سنت پترزبورگ معرفی شد. او را گریگف به این مجموعه دعوت کرد و از او خواست به عنوان رهبر دائم مهمان این مجموعه فعالیت کند.

اکنون قرار است علی رهبری در روزهای ۲۸ آبان و ۴ آذر ۱۴۰۱ با ارکستر سمفونیک ایبری مارینسکی در سنت پترزبورگ روسیه روی صحنه برود.

وی ۲۸ آبان با ارکستر سمفونیک مارینسکی، آثاری از ریشارد واگنر آهنگساز آلمانی، آرنو باباجیان آهنگساز اهل ارمنستان و هکتور برلیوز آهنگساز فرانسوی را رهبری می‌کند. در این اجرا زینا شیمانسکایا هل سنت پترزبورگ، سولست پیانو خواهد بود.

این رهبر ارکستر ایرانی روز جمعه ۴ آذر ۱۴۰۱ هم آثاری از آرام خاچاطوریان و الکساندر آرتونیان آهنگسازان ارمنستانی و سرگئی راخمانیف آهنگساز روس را اجرا می‌کند. سولست این برنامه تیمور مارتینف، نوازنده ترومپت اهل سنت پترزبورگ است. پیش از این هم علی رهبری چهار برنامه دیگر را با این مجموعه روی صحنه برده‌است.

قالب

جام جم

فرهنگ CULTURE

سه‌شنبه ۲۴ آبان ۱۴۰۱ ■ شماره ۶۳۵۶

یادداشت

تمرکززدایی

برای کشف استعدادها

سال‌های زیادی است که در سیاست‌های کلان کشور از تمرکززدایی صحبت می‌شود. سیاستی که به حق هم باید عملی شود؛ یعنی رویدادهای مختلف، به جای تمرکز در پایتخت (تهران) باید در نقاط مختلف کشور برگزار شوند. تنها در این صورت است که استان‌های مختلف درگیر رویداد‌های مختلف شده و استعدادها شکوفای می‌شوند.

همه ما می‌دانیم در نقاط مختلف ایران، در شهرهای دورافتاده استعداد‌های بسیاری نهفته‌است؛ استعداد‌هایی که شاید با برگزاری رویداد‌های ملی در مراکز استان، راهی برای بروز خود پیدا کنند.

در این میان جشنواره موسیقی نواحی هم طی ۱۴ دوره گذشته در کرمان ماندگار شده‌است و این همان اتفاقی بود که انتقادهایی را به همراه داشت. برگزاری جشنواره موسیقی نواحی در کرمان، موجب شد در این سال‌ها، دیگر استان‌ها از موهبت برگزاری این رویداد ملی در مرکز استان‌شان محروم باشند.

اما ماجرا به گونه‌ای دیگر رقم خورد. در حالی که همگان منتظر بودند تا پانزدهمین جشنواره موسیقی نواحی هم مثل سال‌های گذشته در کرمان برگزار شود، این رویداد تغییر مسیر داد و امسال به استان گلستان نقل مکان کرد.

کرمان در سال‌های گذشته در فضای باز میزبان این جشنواره بود و اجراها در فضای باز روی صحنه می‌رفت. اعلام شده که به دلیل آماده نشدن تالار مرکزی استان کرمان، امکان برگزاری این رویداد در کرمان وجود نداشته و محل برگزاری آن به استان گلستان تغییر یافته‌است.

البته سال گذشته هم در همین روزهای آبان بود که چهاردهمین جشنواره موسیقی نواحی ایران در کرمان و در فضای باز باغ موزه وزیری برگزار شد. دور از انصاف است که یادآور نشد در همان ایام هم سرمای شب‌های کرمان، کار را برای تماشاگران و نوازندگان و خوانندگان سخت کرده‌بود! روایت است که به دلیل به تعویق افتادن تأسیس تالار مرکزی کرمان، بنا بر این می‌شود که پانزدهمین جشنواره موسیقی نواحی در کرمان برگزار نشود!

نکته جالب‌تر این‌که مدیرکل اداره ارشاد استان کرمان، اوایل هفته جاری در مصاحبه‌ای گفته‌بود که قرار است پانزدهمین جشنواره موسیقی نواحی ایران، در اردیبهشت و در کرمان برگزار شود!

به هر روی، جشنواره مسیرش از مرکز ایران به شمال ایران تغییر کرد. اکنون هنرمندان موسیقی نواحی در گرگان جمع شده‌اند تا در فضایی متفاوت به اجرای برنامه بپردازند.

حال تصور کنید این جشنواره هر سال و زیرنظر انجمن موسیقی ایران در یکی از استان‌های کشور برگزار شود. همین برگزاری این رویداد در استان‌های مختلف، موجب ایجاد رقابتی بین استان‌ها برای بهتر برگزار کردن این جشنواره می‌شود. از طرفی مسئولان استان‌ها را متوجه کمبودهای هر استان می‌کند.

استانی که در دو دهه گذشته هرگز میزبان رویدادی هنری در سطح کشور نبوده‌است، چگونه ممکن است متوجه کمبودهای سخت‌افزاری خود شود؟

چنین جشنواره‌هایی فرصتی است تا با سفرشان به استان‌های مختلف، علاوه بر ایجاد زمینه برای ظهور استعداد‌های جدید در عرصه موسیقی، استان‌ها را وادار به تجهیز خود به امکانات سخت‌افزاری کنند.

چه بسایند استان‌هایی که حتی یک سالن مناسب برای برگزاری رویدادی ملی ندارند. از این روست که گردش جشنواره موسیقی نواحی در استان‌های مختلف، می‌تواند موجب برکاتی برای استان‌های مختلف شود.

البته نباید زحمات کرمانی‌ها را هم فراموش کرد. به هر حال آنها پایه‌گذار این رویداد مهم موسیقایی بوده‌اند. حال باید دید برای دوره‌های بعدی، باز هم جشنواره به کرمان برمی‌گردد یا به مسیرش در رفتن به استان‌های دیگر ادامه می‌دهد؟